

Η Αλληλεπίδραση Γονέων και Σχολείου στα Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Προσχολική Αγωγή

Δήμητρα Μπία

Νηπιαγωγός, ΚΠΕ Δραπετσώνας

dimibi@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσω τον τρόπο με τον οποίο επιτεύχθηκε η εμπλοκή των γονέων στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Νηπιαγωγείο και πώς μέσα από τα προγράμματα αυτά οι γονείς ενημερώθηκαν και ευαισθητοποιήθηκαν για θέματα που αφορούσαν το περιβάλλον και ανέλαβαν δράσεις μαζί με τα παιδιά τους αλλά και μέσα από φορείς. Ακόμη τα οφέλη που προέκυψαν από τη συμμετοχή τους στο σχεδιασμό, στην υλοποίηση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων για τους ίδιους, τα παιδιά, το σχολείο και την παιδαγωγό. Τέλος την διευκόλυνση που η συνεργασία τους προσέφερε στην υλοποίηση του ίδιου του προγράμματος και στην διάχυση των αποτελεσμάτων του καθώς και τις δυσκολίες και τα πιθανά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν κατά την συνεργασία.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Γονεϊκή εμπλοκή, αλληλεπίδραση σχολείου οικογένειας, Προγράμματα Π.Ε, εθελοντική εργασία, μέθοδος project.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γενικά παραδεκτό ότι οι σύγχρονες κοινωνίες αντιμετωπίζουν τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα τα οποία κατά κύριο λόγο προέρχονται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες και παρεμβάσεις στη λειτουργία της φύσης.

Μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση οι διαταραχές στο φυσικό περιβάλλον έγιναν έντονες και μη αναστρέψιμες με συνέπεια τον υποβιβασμό της ποιότητας ζωής στον πλανήτη άρα τα περιβαλλοντικά προβλήματα όπως π.χ. η ρύπανση της ατμόσφαιρας έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα. Η προστασία λοιπόν του πλανήτη αλλά και η αντιμετώπιση των καθημερινών προβλημάτων που προκύπτουν σε τοπικό επίπεδο είναι δικαίωμα αλλά και υποχρέωση κάθε πολίτη. Από τα παραπάνω λοιπόν θα μπορούσαμε να πούμε ότι κεντρικός σκοπός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είναι η διάπλαση πολιτών που θα έχουν γνώση του περιβάλλοντος αλλά και τη διάθεση να εργαστούν ατομικά και συλλογικά για να πετύχουν μια αρμονική ισορροπία μεταξύ ποιότητας ζωής και ποιότητας του περιβάλλοντος, «περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών και υπεύθυνων κοινωνικών ομάδων» (Φλογαίτη, 1998).

Η Π.Ε. καλείται να βοηθήσει τους εκπαιδευόμενους να επιτύχουν «περιβαλλοντική μόρφωση» η οποία σαν τελικό σκοπό θα έχει την υιοθέτηση στάσεων και συμπεριφορών, τη δράση και τη συμμετοχή, εκτός από τη γνώση. Άρα θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν οι κατάλληλες μέθοδοι και οι απαραίτητες στρατηγικές που θα κάνουν τους μαθητευόμενους κριτικά σκεπτόμενα άτομα, ενημερωμένους λήπτες αποφάσεων και ικανούς επικοινωνιακά ανθρώπους. (Σκαναβή 2004)

ΜΕΘΟΔΟΣ PROJECT ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Προτεινόμενη μέθοδος τόσο από το Υπουργείο Παιδείας όσο και από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο για τα προγράμματα Π.Ε. είναι η μέθοδος project. Αλλά και στα Αναλυτικά προγράμματα τόσο του Νηπιαγωγείου αλλά και του Δημοτικού σχολείου γίνεται λόγος για την ίδια μέθοδο. Η μέθοδος αυτή είναι κατάλληλη για την ανάπτυξη στους μαθητές των δεξιοτήτων που ήδη αναφέραμε(κριτική ικανότητα, επικοινωνιακές δεξιότητες κ.λ.π.) αλλά και για την γονεϊκή εμπλοκή στα προγράμματα Π.Ε.

Ενώ για τη λύση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, τη δημιουργία «περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών και υπεύθυνων κοινωνικών ομάδων» απαιτούνται επικοινωνιακές δεξιότητες, από την άλλη μεριά στις σύγχρονες κοινωνίες θα λέγαμε ότι:

- Ο σύγχρονος άνθρωπος διακρίνεται από έντονα εγωιστική διάθεση, που παρακάμπτει κάθε έννοια συνύπαρξης, αλληλεγγύης, αλληλοκατανόησης. Ο σύγχρονος άνθρωπος είναι ένα εγωιστικό ον, με έντονη εσωστρέφεια, που τον υποχρεώνει να περιχαρακώνεται όλο και περισσότερο στον προσωπικό του περίγυρο.
- Από την άλλη πλευρά, αυτό το εγωπαθές ον διαμορφώνει ένα χαρακτήρα που διακρίνεται για την ανικανότητα του να αρθρώσει προσωπικό λόγο, παρόλο που μια συμπεριφορά αυτής της μορφής, σε σχέση με την εγωιστική διάθεση, ακούγεται έντονα αντιφατική.

Αν η εκπαίδευση είναι σε θέση να λειτουργήσει παρεμβατικά στην πορεία της κοινωνίας, αναστρέφοντας ανεπιθύμητες συμπεριφορές, τότε θα πρέπει να αναζητήσουμε μοντέλα διδακτικής παρέμβασης που να ενισχύουν τη διάθεση για επαφή και επικοινωνία, συνεργατικότητα και αλληλεγγύη, αυτονομία και δράση, με τη διάθεση ο άνθρωπος, απαλλαγμένος από την αλλοτρίωση των ημερών μας να ξαναβρεί το χαμένο του εαυτό, τη φυσική του αποστολή που συνοψίζεται σε δύο λέξεις: συνύπαρξη και δημιουργικότητα.

Στην κατεύθυνση αυτή φαίνεται ότι μπορούν να βοηθήσουν διδακτικά μοντέλα που χαρακτηρίζονται από παιδοκεντρική διάθεση και η Βιωματική- Επικοινωνιακή διδασκαλία δηλαδή μέθοδος project αποτελεί μια τέτοια πρόταση (Helm, Katz 2002).

Ακόμη στη συζήτηση γύρω από τη μέθοδο project τονίζεται έντονα η ανάγκη ύπαρξης μιας δημοκρατικής κοινωνίας με όλες τις συνέπειες για το παρόν και το μέλλον, όπως η ικανότητα για συναπόφαση και υπεύθυνη κοινωνική δράση, η αξιολόγηση κοινωνικών καταστάσεων, η ικανότητα για διευθέτηση συγκρούσεων, η ευελιξία δράσης, η οργανωμένη δράση, η αυτοαξιολόγηση και η δια βίου μάθηση (Helm, Katz 2002).

Στη μέθοδο project δίνεται μεγάλη σημασία στις επικοινωνιακές σχέσεις και μάλιστα ως ισότιμη συμμετοχή στην ομάδα, την κατανόηση των προσωπικών αναγκών και των αναγκών των άλλων μελών της ομάδας δημιουργώντας έτσι εσωτερικά κίνητρα για μάθηση. Γίνεται ακόμη λόγος για την αξιοποίηση των εμπειριών και των βιωμάτων των μαθητών, καλλιέργεια πνεύματος συνεργασίας, ενεργή συμμετοχή των μαθητών στη διαμόρφωση της σχολικής ζωής, καλλιέργεια της δημιουργικής σκέψης με στόχο οι μαθητές να μάθουν να προσεγγίζουν αυτόνομα τη γνώση. Η γνώση προσεγγίζεται με διεπιστημονικό τρόπο και γίνεται προσπάθεια για σφαιρική εξέταση του θέματος. Τέλος γίνεται σύνδεση της σχολικής ζωής με την

κοινωνία και στη σχέση αυτή εντάσσεται και η παρουσία των γονέων στα σχολικά δρώμενα (Helm, Katz 2002).

Συμπερασματικά λοιπόν θα μπορούσαμε να πούμε ότι εκτός από την παροχή γνώσης οι μαθητές μέσω της μεθόδου project κατακτούν και δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να ανατρέψουν το «ακούω και δέχομαι» και να εφαρμόσουν το «κατανοώ για να δράσω» έτσι ώστε να μπορέσουν να γίνουν οι ενεργοί πολίτες του μέλλοντος.

ΜΕΘΟΔΟΣ PROJECT ΚΑΙ ΓΟΝΕΪΚΗ ΕΜΠΛΟΚΗ

Τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας κατά την είσοδο τους στο Νηπιαγωγείο θα λέγαμε ότι ανήκουν σε δύο μικροσυστήματα τα οποία αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, την οικογένεια και το σχολείο. Στην ιδανική της μορφή η οικογένεια είναι η κύρια πηγή αγάπης, στοργής, στήριξης, ασφάλειας, προστασίας, καθώς και μιας ευρείας ποικιλίας διαφόρων ειδών μάθησης. Γι' αυτό το λόγο η γονεϊκή εμπλοκή στο σχολείο θεωρείται σημαντική και απαραίτητη, αφού προσφέρει οφέλη όχι μόνο στα παιδιά αλλά και στους παιδαγωγούς και τους γονείς. Τα τελευταία χρόνια καθώς οι παιδαγωγοί και οι ψυχολόγοι προτείνουν την αντιμετώπιση του παιδιού σαν ολότητα, παρατηρείται μια τακτική «συνεταιρισμού» του σχολείου και της οικογένειας προκειμένου να καλυφθούν καλύτερα οι πολλαπλές ανάγκες αυτής της ηλικίας.

Η συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους είναι γνωστή ως γονεϊκή εμπλοκή. Υπάρχουν πολλές μορφές γονεϊκής εμπλοκής, από μια απλή επίσκεψη στο σχολείο μια- δυο φορές το χρόνο, μέχρι την ουσιαστική συμμετοχή του γονέα στο πρόγραμμα και σε σημαντικές αποφάσεις- ενώ το εύρος της εμπλοκής μεταβάλλεται και αποτελεί συνάρτηση διαφόρων παραμέτρων, όπως η ηλικία του παιδιού, η επίδοσή του στο σχολείο, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων, το φύλο τους, η στάση του παιδαγωγού κ.α. (Γεωργίου 2000).

Τα τελευταία χρόνια η γονεϊκή εμπλοκή στο σχολείο αποτελεί δημοφιλές αντικείμενο έρευνας παγκοσμίως. Ταυτόχρονα, υπάρχει σε πολλές χώρες ένας αυξανόμενος ενθουσιασμός για την εκπαίδευση των γονέων και για την εμπλοκή τους στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες των παιδιών τους. Μεταξύ των αποτελεσμάτων που μας δίνουν οι διάφορες έρευνες για τα παιδιά αυτής της ηλικίας εντοπίζεται και ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει η συμπεριφορά των γονέων στην νοητική, καθώς επίσης στην ψυχολογική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών τους.

Η ιδανική περίπτωση συνεργασίας παιδαγωγών- γονέων απαιτεί οι δύο πλευρές:

- να μοιράζονται ευθύνες και δικαιώματα
- να δείχνουν αμοιβαίο σεβασμό ως προς τις γνώσεις και τις επιδεξιότητες
- να ενθαρρύνουν την ειλικρινή επικοινωνία και την ανοιχτή διμερή ανταλλαγή πληροφοριών.
- να καταρτίζουν προγράμματα και να λαμβάνουν αποφάσεις από κοινού
- να συμμετέχουν ισότιμα στην εκπαιδευτική διαδικασία (στη διατύπωση στόχων, στο σχεδιασμό, στην υλοποίηση και αξιολόγηση του προγράμματος (Kagan 1994 Ramirez-Smith 1995 αναφέρεται στο Ντολιοπούλου – Κοντογιάννη 2003)

Αυτά μεταφράζονται σε: α) ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα σε σχολείο και οικογένεια (επιστολές, σημειώματα, επισκέψεις), β) εμπλοκή των γονέων σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο σχολείο και στο σπίτι, γ) εθελοντική βοήθεια των γονέων στο σχολείο (εθελοντική εργασία, προσφορά υλικής βοήθειας), εμπλοκή των γονέων σε δραστηριότητες του συλλόγου γονέων κ.ά. (Fullan1982, Tomlinson 1991, Epstein 1995 αναφέρεται στο Ντολιοπούλου – Κοντογιάννη 2003).

Ένα επιπλέον θετικό σημείο της προσέγγισης project για τα μικρά παιδιά είναι και η ευκολία με την οποία οι γονείς εμπλέκονται και δείχνουν ενδιαφέρον για τα θέματα με τα οποία ασχολούνται τα παιδιά τους.

Ο Epstein έχει επισημάνει έξι αξιολογικά μοντέλα συμμετοχής των γονέων με τα οποία μπορούν να συμβάλουν στην επιτυχία του μαθητή. Τέσσερα από αυτά τα μοντέλα μπορούν να υλοποιηθούν με τη συμμετοχή των γονέων στα project. Αυτά μπορεί να είναι η εθελοντική συμμετοχή, η μάθηση στο σπίτι, η επικοινωνία με το σπίτι και η συνεργασία με την κοινότητα (Helm, Katz 2002).

Ειδικότερα δε για τα προγράμματα Π.Ε. θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι γονείς διαπιστώνοντας το ενδιαφέρον των παιδιών για το θέμα και συμμετέχοντας μαζί με τα παιδιά τους στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων, ενημερώνονται για το θέμα που ερευνούν τα παιδιά, ευαισθητοποιούνται, αναπτύσσουν επικοινωνιακές δεξιότητες και συμμετέχουν ενεργά στην ζωή της κοινότητας. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι διευκολύνεται η δημιουργία μιας παράλληλης ομάδας- αυτής των γονέων- που ερευνά το θέμα με τον ίδιο ή παρόμοιο τρόπο με αυτόν που χρησιμοποιούν τα παιδιά, άλλες φορές μαζί με τα παιδιά και άλλες παράλληλα με αυτά και τα οφέλη που προκύπτουν είναι αυτά που ήδη έχουν αναφερθεί για τα παιδιά(κριτική ικανότητα, επικοινωνιακές δεξιότητες, συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων κ.λ.π.)ανεξάρτητα από το κοινωνικό, μορφωτικό ή οικονομικό επίπεδο της οικογένειας μια και όλοι μπορούν να συμμετέχουν ανάλογα με το χρόνο τους και τις δεξιότητες που διαθέτει ο καθένας.

Στρατηγικές εμπλοκής των γονέων στα προγράμματα Π.Ε.

Το θέμα πρέπει να είναι σχετικό με την περιοχή του σχολείου και τις συνήθειες της περιοχής τότε είναι πιθανότερο να αλληλεπιδράσουν γονείς και παιδιά. Οι γονείς ενισχύουν έτσι αυτό που έμαθαν τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο και ενθαρρύνουν την κλίση που έχουν τα παιδιά προς την περιέργεια και την αναζήτηση απαντήσεων και λύσεων στα ζητήματα τα οποία διερευνούν. Με άλλα λόγια οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά σε ένα project, αν σχετίζεται και με τα δικά τους ενδιαφέροντα και εμπειρίες(Helm, Katz 2002).

Ο εκπαιδευτικός που υλοποιεί ένα πρόγραμμα πρέπει να δείξει μερικές φορές πολλή υπομονή και επίμονη για να εξασφαλίσει τη συμμετοχή των γονέων σε ένα project. Εκτός από την επιλογή του θέματος πρέπει να διευκολύνουμε τη συμμετοχή τους με τους ίδιους τρόπους που βοηθούμε και ενθαρρύνουμε τα παιδιά γιατί μπορεί και εκείνοι να νιώθουν άβολα στο σχολικό περιβάλλον λόγω αρνητικών δικών τους εμπειριών. Οι προσωπικές προσκλήσεις, το να ζητάμε συγκεκριμένη βοήθεια για μια δραστηριότητα, η ενημέρωση από πριν για το τι θέλουν τα παιδιά από αυτούς και τι πρέπει να κάνουν, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα το κάνουν, βοηθούν στη συμμετοχή τους, τους εξοικειώνουν με την ομάδα και τους κάνουν να νιώθουν αυτοπεποίθηση και να ευχαριστιούνται τη συμμετοχή τους.

Ακόμη πρέπει να αντιμετωπίζουμε με προσοχή το οικονομικό κόστος της συμμετοχής τους και οι δραστηριότητες στις οποίες θέλουμε να συμμετέχουν να προγραμματίζονται σε βολικό για τους γονείς χρόνο.

Τέλος αν οι γονείς δεν μπορούν με τη συμμετοχή τους να βοηθήσουν σε ένα project μπορούμε να τους ζητήσουμε να προσφέρουν κάποια αντικείμενα για το project ή όποια άλλη βοήθεια κρίνει σκόπιμη ο εκπαιδευτικός προκειμένου όλοι να νιώσουν ότι προσφέρουν.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να περιγράψω, μέσα από επιτυχημένα παραδείγματα γονεϊκής εμπλοκής στο σχολείο τους τρόπους που μπορεί να επιτευχθεί η γονεϊκή εμπλοκή στα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, τα οφέλη από την εμπλοκή για τα παιδιά, τους παιδαγωγούς αλλά και τους ίδιους τους γονείς αλλά

και τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει η γονεϊκή εμπλοκή ή τυχόν προβλήματα που μπορούν να δημιουργηθούν.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Ο τρόπος εργασίας που θα περιγράψουμε και τα αποτελέσματα έγιναν κατά την εκπόνηση Προγραμμάτων Π.Ε. που υλοποιήθηκαν για πέντε συνεχείς χρονιές στο Νηπιαγωγείο Κοιλιάδας Αργολίδας.

Μετά την πρώτη συνάντηση γνωριμίας με τους γονείς γινόταν άλλη μια συνάντηση που σκοπό είχε να ενημερώσει τους γονείς για το πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου και τις δραστηριότητες που σε γενικές γραμμές θα πραγματοποιούνταν όλη τη χρονιά. Σε αυτά τα πλαίσια αναλύονταν στους γονείς οι στόχοι του προγράμματος της Π.Ε., ο τρόπος που θα γινόταν, οι μέθοδοι που θα ακολουθούσαμε για να εξασφαλίσουμε την ενεργό συμμετοχή των παιδιών καθώς και τη σύνδεση του προγράμματος της Π.Ε. με το καθημερινό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου. Καθορίζονταν ακόμη ο τρόπος επικοινωνίας μεταξύ σχολείου και σπιτιού.

Όταν ολοκληρώνανε την επιλογή του θέματος, τις προτάσεις των παιδιών για τον τρόπο διερεύνησης του, σχηματίζαμε τις πρώτες ομάδες και σχεδιάζαμε τις πρώτες δραστηριότητες. Ρωτούσα τα παιδιά που κατά τη γνώμη τους μπορούσαν να βοηθήσουν οι γονείς. Όλα τα παραπάνω καταγράφονταν από την παιδαγωγό αναλυτικά και από τα παιδιά με διάφορους τρόπους (δημιουργία αράχνης με το θέμα και τις δραστηριότητες, ζωγραφίες, μαγνητοφωνημένα αποσπάσματα συνομιλιών, μικρά σημειώματα για τη μαμά που γράφονταν ομαδικά από τα παιδιά μαζί με την παιδαγωγό κ.λ.π.)

Τέλος κάθε παιδί μετέφερε με το δικό του τρόπο τις αποφάσεις που είχαμε πάρει στην τάξη στο σπίτι. Παράλληλα οργανώνονταν μια δεύτερη συνάντηση γονέων όπου ενημέρωναν για το τι είχαν πει τα παιδιά για το θέμα στο σπίτι και η παιδαγωγός παρουσίαζε τους τρόπους που είχαν χρησιμοποιηθεί για να καταλήξουμε με τα παιδιά στο σχέδιο εργασίας που θα υλοποιούσαμε.

Ακολουθούσε συζήτηση με τους γονείς για τα ενδιαφέροντα των παιδιών τους, τους στόχους από τη μεριά του παιδαγωγού και τις δικές τους ιδέες και προτάσεις σχετικά με την υλοποίηση του προγράμματος. Τέλος καθένας έλεγε τον τρόπο που μπορούσε να βοηθήσει στην υλοποίηση του.

Έτσι δημιουργούσαμε ένα πλάνο εργασίας για το θέμα όπου συμπεριλαμβάνονταν οι ιδέες και οι προτάσεις όλων, παιδαγωγών, παιδιών και γονέων. Οι γονείς παράλληλα έκαναν δικές τους ομάδες εργασίας για να βοηθήσουν στην υλοποίηση του προγράμματος. Εργαζόμενοι με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζαμε την εμπλοκή των γονέων τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην υλοποίηση του προγράμματος.

ΤΟΜΕΙΣ ΠΟΥ ΒΟΗΘΗΣΑΝ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ:

1) Αξιοποίηση ειδικών γνώσεων ή δεξιοτήτων: Γονείς, ή πρόσωπα του στενού συγγενικού περιβάλλοντος επισκέπτονταν το σχολείο και μας έδιναν πληροφορίες σχετικές με το θέμα μας, ή βοηθούσαν τα νήπια να κατασκευάσουν κάτι. Π.χ επισκέφτηκαν το Νηπιαγωγείο τέσσερις γιαγιάδες και βοήθησαν τα νήπια να ζυμώσουν να μεταφέρουν τα ψωμιά στο σπίτι της μιας και να τα ψήσουν σε παραδοσιακό φούρνο που είχε στην αυλή της, ενώ παράλληλα μας ξενάγησαν στα δωμάτια του σπιτιού και μας έδειξαν παραδοσιακά αντικείμενα και τον τρόπο που λειτουργούσαν. Ακόμα στα πλαίσια ενός προγράμματος για τη θάλασσα γονείς μας ξενάγησαν σε ναυπηγείο της περιοχής όπου εργάζονταν οι ίδιοι και βοήθησαν τα

νήπια όταν εκδήλωσαν την επιθυμία να φτιάξουν δική τους σχεδία και να ταξιδέψουν στη θάλασσα.

2) Συμμετοχή-βοήθεια στην υλοποίηση δραστηριοτήτων: Συμμετείχαν μαζί με την παιδαγωγό σε δραστηριότητες που γίνονταν κυρίως έξω από την τάξη αναλαμβάνοντας καθήκοντα που αφορούσαν την ασφάλεια των παιδιών, την φωτογράφιση και βιντεοσκόπηση δραστηριοτήτων αλλά και την υλοποίηση εργασιών των παιδιών σε ομάδες καθώς και τη διεξαγωγή παιγνιδιών στο ύπαιθρο. Π.χ. οργανώνοντας με τα νήπια μελέτη πεδίου σε ένα φαράγγι της περιοχής, οι γονείς οργάνωσαν τρεις ομάδες εργασίας όπου η πρώτη συμμετείχε μαζί με τα παιδιά στην υλοποίηση εργασιών στο φαράγγι που τα ίδια είχαν αποφασίσει, μια δεύτερη ομάδα οργάνωσε το μεσημεριανό φαγητό όλων μας και η τρίτη ομάδα έστησε σκηνές για την μεσημεριανή ξεκούραση των παιδιών.

3) Προσφορά πρακτικής βοήθειας σε διάφορους τομείς: Συλλογή βιβλίων και πληροφοριακού υλικού, οικονομική βοήθεια, επαφή με φορείς, κατασκευές σκηνικών και κουστουμιών κ.λ.π.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

Στη συνέχεια ακολουθούσε μια ακόμη συνάντηση όπου κατά κύριο λόγο μιλούσαν οι γονείς και αξιολογούσαν την υλοποίηση των δραστηριοτήτων στις οποίες είχαν συμμετάσχει. Έλεγαν πως ένοιωσαν, τι τους άρεσε, τι άλλο θα μπορούσε να γίνει και ανέφεραν πιθανά προβλήματα ή απορίες. Με βάση τα όσα είχαν συζητηθεί αφού χωρίζονταν σε ομάδες των πέντε ατόμων τους καλούσα στο νηπιαγωγείο κάθε ομάδα για μια ημέρα να παρακολουθήσουν πως αξιοποιούσαμε με τα παιδιά τα ερεθίσματα, υλικά και ευρήματα που είχαμε συλλέξει για το πρόγραμμα και πώς συνδέαμε το πρόγραμμα με τα αντικείμενα του αναλυτικού προγράμματος του Νηπιαγωγείου. Π.χ. Δραστηριότητες γλώσσας, μαθηματικών, μελέτης περιβάλλοντος, φυσικών επιστημών κ.λ.π. Κάθε ομάδα είχε τη δυνατότητα να διαλέξει το αντικείμενο του προγράμματος που επιθυμούσε να παρακολουθήσει. Τέλος όλοι μαζί αξιολογούσαμε το πρόγραμμα ως προς την επίτευξη των στόχων και την υλοποίηση του και σχεδιάζαμε την παρουσίαση του και τον τρόπο διάχυσης των αποτελεσμάτων. Ακόμη σε ατομικές συναντήσεις μαζί τους η παιδαγωγός συζητούσε και ενημέρωνε για το κάθε παιδί ατομικά και την εικόνα του στην τάξη. (ιδιαιτέρως κλίσεις, προβλήματα, ικανότητες κ.λ.π.)

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1) Οι γονείς συμμετέχοντας ενεργά στην υλοποίηση των Προγραμμάτων Π. Ε. ενημερώθηκαν για θέματα που αφορούσαν το περιβάλλον, ευαισθητοποιήθηκαν και ανέλαβαν δράσεις μαζί με τα παιδιά τους π.χ. καθαρισμός παραλίας, αύξηση πρασίνου στην αυλή του σχολείου. Παράλληλα οι ίδιοι έκαναν παρεμβάσεις στους φορείς μέσω του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων ή και μέσω φορέων που συμμετείχαν σαν μέλη π.χ. πολιτιστικό σύλλογο.

2) Αξιοποιήθηκαν τα αποτελέσματα των προγραμμάτων και υιοθετήθηκαν καλές συνήθειες που έγιναν καθημερινή πρακτική τόσο στο σχολείο με τη συνεργασία της οικογένειάς, όσο και στο σπίτι. Π.χ. συγκέντρωση άχρηστου υλικού για επαναχρησιμοποίηση στις κατασκευές, μη χρήση συσκευασιών μιας χρήσης (μπουκάλια νερού στο σχολείο, βαζάκια φαγητού κ.λ.π.), οικονομία στο ρεύμα και το νερό, σεβασμός των ζώων και των φυτών κατά τους περιπάτους στην εξοχή. Τα παραπάνω διαπιστώθηκαν από τις συζητήσεις με τα νήπια στο σχολείο αλλά και από τις συζητήσεις με τους γονείς στις συγκεντρώσεις γονέων. Ακόμα οι ίδιοι οι γονείς

έκαναν προτάσεις για περιορισμό της κατανάλωσης π.χ. Δημιουργία βεστιαρίου με παλιές στολές, σκηνικά που να μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν κ.λ.π. Με αυτόν τον τρόπο η προστασία του περιβάλλοντος έγινε καθημερινή πρακτική σε όλες τις εκδηλώσεις και το πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου φτάνοντας και ως την οικογένεια και δεν σταματούσαν όταν το πρόγραμμα Π.Ε. έφτανε στο τέλος.

3) Προσέφεραν πρακτική βοήθεια στην υλοποίηση του προγράμματος, την διάχυση των αποτελεσμάτων του και την οργάνωση της παρουσίασης του όπως προκύπτει από την περιγραφή των τομέων που βοήθησαν.

4) Τα διαδραματιζόμενα μέσα στην τάξη και ο ενθουσιασμός για τα ενδιαφέροντα των παιδιών τους προκάλεσαν και τη δική τους προσοχή και σχεδόν την καθολική τους συμμετοχή γενικά στη ζωή του σχολείου. Έτσι έκαναν προτάσεις και έδωσαν λύσεις μέσω του συλλόγου γονέων για θέματα που αφορούσαν την οικονομική ενίσχυση του σχολείου, την υλικοτεχνική υποδομή κ.α.

5) Πρότειναν θέματα για συναντήσεις που απασχολούσαν τους ίδιους ή τα παιδιά π.χ. φοβίες των παιδιών, προβλήματα πειθαρχίας κ.λ.π.

6) Με δική τους πρωτοβουλία και τη βοήθεια της παιδαγωγού οργανώθηκαν συναντήσεις- διαλέξεις από ειδικούς όπου θίγονταν θέματα διατροφής, στοματικής υγιεινής, βιβλίων για παιδιά και ενήλικες κ.λ.π. Έτσι το σχολείο έγινε μέρος της κοινότητας και όχι απλώς αρμοδιότητα της παιδαγωγού. Αυτό είχε σαν συνέπεια να διευκολυνθεί τόσο το έργο του σχολείου όσο και το έργο της παιδαγωγού όσον αφορά την υλοποίηση των προγραμμάτων αλλά και του παιδαγωγικού της ρόλου συνολικά όπως θα δούμε και παρακάτω.

7) Στήθηκε ένας διαρκής διάυλος επικοινωνίας μεταξύ σπιτιού και σχολείου που διευκόλυνε την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ σχολείου και οικογένειας για το παιδί τις επιμέρους ανάγκες του και τυχόν προβλήματα του με αποτέλεσμα την έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπιση τους.

8) Η ύπαρξη κοινών στόχων μεταξύ σπιτιού και οικογένειας βοήθησε τόσο στην επίτευξη των ίδιων των στόχων όσο και στην συναισθηματική, κοινωνική και νοητική εξέλιξη της ομάδας των νηπίων αλλά και κάθε παιδιού ατομικά. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά κατανόησαν ότι το σχολείο είναι σημαντικό και ευχάριστο ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίστηκε η συνέχεια ανάμεσα στο σχολείο και το σπίτι.

9) Οι γονείς δήλωσαν στις κατ' ιδίαν συζητήσεις τους ότι έμαθαν να περνούν ποιοτικότερο χρόνο με τα παιδιά τους, να τα βοηθούν και να τα στηρίζουν στις προσπάθειες τους να μαθαίνουν πράγματα με καλύτερο τρόπο.

10) Η παρουσία και η συμμετοχή των γονέων στις δραστηριότητες των προγραμμάτων διευκόλυνε και την συμμετοχή των ίδιων των παιδιών κάνοντας τα να αισθάνονται πιο χαρούμενα και πιο ασφαλή.

ΡΟΛΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥ

Για να διευκολυνθεί η εμπλοκή των γονέων στη ζωή του σχολείου η παιδαγωγός θα πρέπει να ακούει με προσοχή τους γονείς και να λαμβάνει υπόψη τη γνώμη τους τόσο για θέματα που αφορούν το παιδί όσο και για θέματα που αφορούν το σχολείο συνολικά. Ακόμη να σέβεται τις κοινωνικές και πολιτισμικές διαφορές στις οικογένειες.

Οι γονείς να νιώθουν καλοδεχούμενοι στην τάξη. Μέσα από τις συγκεντρώσεις γονέων αλλά και μέσω άλλων τρόπων που μπορεί να σκεφτεί η παιδαγωγός να μοιράζονται τις σχολικές εμπειρίες των παιδιών τους και να στηρίζει την εμπιστοσύνη των γονέων στις παρορμήσεις τους και τις ικανότητες τους. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η εμπιστοσύνη των γονέων στον εαυτό τους με αποτέλεσμα την

μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα με τα παιδιά τους και μεγαλύτερη διάθεση για συμμετοχή στη ζωή του σχολείου.

Θα πρέπει να δέχεται τις προτάσεις τους και να τις θέτει για συζήτηση στις συγκεντρώσεις γονέων. Για τις συγκεντρώσεις γονέων οι παιδαγωγοί πρέπει να παίρνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή. Να ανακοινώνονται αρκετά νωρίτερα για να μπορούν να προγραμματίσουν οι γονείς την παρουσία τους, να γίνονται σε ώρες και μέρες που να μπορούν να συμμετέχουν και οι εργαζόμενοι γονείς.

Να βρίσκουν τρόπους που να ενισχύουν τη διαρκή επικοινωνία σχολείου και οικογένειας. Π.χ. με τη χρήση πίνακα ανακοινώσεων για τους γονείς με ανακοινώσεις, εκδηλώσεις και άρθρα που τους ενδιαφέρουν. Δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιηθούν στο σπίτι και σχετίζονται με τις γωνιές της τάξης και τα προγράμματα που υλοποιούνται π.χ με τη βιβλιοθήκη, τη γωνιά των φυσικών επιστημών κ.λ.π.

Με την ενθάρρυνση και προτροπή των παιδιών να ξεναγούν τους γονείς στην τάξη και να τους ενημερώνουν για τις εργασίες τους. Να ενθαρρύνει τους γονείς να συμμετέχουν με διάφορους τρόπους στη ζωή του σχολείου ως εθελοντές.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ- ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

1) Αρκετές φορές οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται ότι «απειλούνται» από την παρουσία των γονέων στο σχολείο και αποφεύγουν να εμπλέξουν τους γονείς στην εκπαιδευτική διαδικασία φοβούμενοι την παρέμβαση των γονέων στο έργο τους και χάσιμο του ελέγχου της τάξης. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι γονείς να νοιώθουν ανεπιθύμητοι και να υιοθετούν αρνητική στάση απέναντι στο σχολείο και τον εκπαιδευτικό πράγμα που κάνει τον εκπαιδευτικό να παραπονιέται ότι η δουλειά του δεν βρίσκει ανταπόκριση στις οικογένειες των μαθητών του και ότι οι γονείς δεν βοηθούν αρκετά τις καινοτόμες δράσεις και προγράμματα που αναλαμβάνουν.

2) Οι εκπαιδευτικοί αναπτύσσουν αντιστάσεις και θεωρώντας τον εαυτό τους μοναδικό υπεύθυνο και ειδήμονα της εκπαιδευτικής πράξης δεν αποδέχονται ιδέες για δραστηριότητες που προέρχονται από τους γονείς.

3) Αρκετές φορές ο εκπαιδευτικός χρειάζεται να αντιμετωπίσει ανταγωνιστικούς ή και εχθρικούς γονείς σε αυτή την περίπτωση πρέπει να αποφύγει τους διαπληκτισμούς και να προσπαθήσει να κατανοήσει τις απόψεις τους και με ήρεμο τρόπο να θέσει τα όρια του ρόλου τους, χρησιμοποιώντας λόγια που δεν θα τους θίξουν.

4) Ακόμα πρέπει να προσπαθήσει με αντικειμενικό τρόπο να προσεγγίσει και τους γονείς που οι απόψεις τους συγκρούονται με τις δικές του ελέγχοντας τις προκαταλήψεις και τα συναισθήματα του.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ολοκληρώνοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι παρά τα όποια επιμέρους προβλήματα που μπορούν να δημιουργηθούν η συνολική εμπειρία που αποκτήσαμε θα λέγαμε ότι είναι θετική και επιβεβαιώνει τις έρευνες που δείχνουν θετική συσχέτιση ανάμεσα στην γονεϊκή εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία και την απόκτηση θετικής στάσης απέναντι στο σχολείο.

Εκτός από το νηπιαγωγείο παρόμοιες στρατηγικές για την επίτευξη της εμπλοκής των γονέων στα προγράμματα Π.Ε θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν και για τις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου. Κάποιες δε αφού λάβουμε υπόψη την ηλικία των παιδιών και για τις μεγαλύτερες τάξεις. Π.χ η ανάληψη δράσης από κοινού

γονέων και παιδιών για ένα θέμα που αφορά το περιβάλλον (δημιουργία σχολικού κήπου, διακόσμηση χώρων με κατασκευές από άχρηστα υλικά κ.λ.π.)

Τέλος αρκετές φορές μαζί με τα Νηπιαγωγεία που επισκέπτονται τα Κ.Π.Ε τα επισκέπτονται και οι γονείς των νηπίων σαν συνοδοί. Αρκετοί από αυτούς δείχνουν την επιθυμία να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα, δημιουργώντας μερικές φορές και κάποιες δυσκολίες στην υλοποίησή του. Θα μπορούσαμε λοιπόν μέσα στα προγράμματα που απευθύνονται στα Νηπιαγωγεία εκτός από μια ενημέρωση για το Κ.Π.Ε και για το θέμα που ενδιαφέρει τα παιδιά τους, να σχεδιάσουμε δραστηριότητες που να υλοποιούνται από τους γονείς παράλληλα με τις δραστηριότητες που υλοποιούν τα νήπια αλλά και κάποιες κοινές με στόχο να ενθαρρύνουμε τη συμμετοχή τους σε πανόμοια προγράμματα.

Κλείνοντας να σημειώσουμε ότι επειδή όπως ισχυρίζονται μερικοί ερευνητές η εθελοντική προσφορά εργασίας στο σχολείο σε μικρές κοινότητες είναι περισσότερο διαδεδομένη από ότι στις μεγάλες πόλεις κάποιες από τις στρατηγικές που αναφέραμε να πρέπει να τροποποιηθούν προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σε σχολεία αστικών περιοχών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γεωργίου Σ. (2000) *Σχέση σχολείου-οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού*. Αθήνα Ελληνικά Γράμματα
2. Helm Judy Haris, Lilian Katz.(2002) *Μέθοδος Project και Προσχολική Εκπαίδευση*. Μεταίχμιο Αθήνα
3. Ντολιοπούλου Ε.(2002) *Σύγχρονες Τάσεις της Προσχολικής Αγωγής*. Τυπωθήτω-Γ. Δάρδανος, Αθήνα.
4. Ντολιοπούλου Ε.(2003) *Σύγχρονα προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Τυπωθήτω-Γ. Δάρδανος, Αθήνα.
5. Ντολιοπούλου Ε., Κοντογιάννη Α : *Η αλληλεπιδραστική σχέση νηπιαγωγών – γονέων στον Ελληνικό χώρο*. Επιστημονική Περιοδική Έκδοση της Ο.Μ.Ε.Ρ. τ. 5.
6. Τσαμπούκου – Σκαναβή Κ. (2004) *Περιβάλλον και Επικοινωνία*. Καλειδοσκόπιο Αθήνα.
7. Φλογαΐτη Ε. (1998) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
8. Φλογαΐτη Ε. (2006) *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία* Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
9. Lilian Katz *Μητρότητα και διδασκαλία* Περιοδικό Γέφυρες τ.40
10. Κουτσουβάνου Ε.(2000) *«Προγράμματα Προσχολικής Εκπαίδευσης»* Σύγχρονο Νηπιαγωγείο τ. 16